

achteraf-poging ook in te ingreep; ongelooft wel tus' kerk.
: doch gij rengen, zou

in een tijd, vervolgt tot jonge man, de gemeente dersehap gesynagoge en s de knecht „priester-leu-epriester Ka-Golgotha. Er huizen der geen arme-verzinsel der ande „doch zen tijd hee- n het achter naar Polycar- e met elkaar

al de „wissel

t niet: gij jk.
men is geen
de eenige

eerst.
us rijk. Niet lom.
myrna geeft,

L.
stgehouden:

na, Polycar-
beweging op,
te gelooven
w a.s. Wij
tanisme, dat
Polycarpus'
De aanhan-
tr het chris-
dom kunnen
: waarneem-
aan de op-
m", dat op
verschijnen
tygê, in het
zu.
ndom meer.
kelijke over-
bonden. En
men met een
nes, ze zijn
oek.

gezonde ge-
glorificatie
eigen apolo-
onverwoest-
ristenen ge-
wel, dan
rooiden hoe-
hart warm
n. Dan aan-
ende berich-
toote schaal

na, dat be-
zalem, dat
c. (Gal. 4de).
goederen is
arme rijken

en revolutie-
edikers, die
bijbeltekst
an Christus
rna gezegd
Zou 't voor
den eersten
hoofdstuk-
de stelling.
Jezus arm
hristenvolk?
HILDER.

schrift voor
extra-num-
ing tot het

un meening
e opvoering
aaraan niet

Er zullen er zijn, die een antwoord gegeven hebben als wij.

Wij hopen gelijk we reeds mededeelden over „Het Tooneel" te schrijven, als „Saul en David" niet meer zoo in het geheugen liggen.

Dan bestaat er natuurlijk geen reden om in een jaar bladzijden uiteen te zetten, waarvoor ze denken meerdere ruimte noodig te hebben.

Anderen hebben bij de „Saul- en David"-zaak reeds hun gevoelens laten raden.

Daaraan zal het voor een deel te wijten zijn, dat het aantal deelnemers betrekkelijk gering is.

Als enquête heeft deze poging haar doel gemist. Enige verstrekkende konklusies laten zich hieruit niet afleiden.

En vooral in zake de vraag: hoe denken de Gereformeerden over het Tooneel, zegt dit nummer heel weinig.

Vele vogels zingen hier, maar samen vormen ze geen concert.

Le snerpande dissonanten lossen zich niet op in harmonie.

Overigens hebben de deelnemers zich vrijwel gehouden aan de afspraak: zich losmaken van de „Saul en David" opvoering. Alleen de heer H. Burger bleek dit niet te kunnen. Als medespeler in „Saul en David" schijnt dit hem te moeilijk te zijn gevallen. Hoewel hier als zijn kwaliteit wordt opgegeven „Redacteur „Standaard", Rubriek „Kunsten en Letteren" (welke kwaliteit als ik mij niet vergis, ook wel tot een andere rubriek of rubrieken soms wordt uitgebreid), heeft „De Standaard" in deze kwestie, een subjectiviteit daargelaten, de houding aangenomen, welke ons Gereformeerde volk verwachtte. „Bijlde" hakte niet met onzekere hand. Hierin ligt de waarborg, dat onze „Standaard" zal blijven het blad, dat het vertrouwen van onze Gereformeerde menschen heeft.

Het standpunt van de meesten was, gelijk zich van te voren denken liet.

Alleen mogen we niet verbergen, hoe Dr J. G. Ubbink ons bitter tegenviel.

Over de brochure van Dr J. C. de Moor „Saul en David". Een woord in het belang onzer Vrije Universiteit, uitgegeven bij P. den Boer, Utrecht, spraken we reeds, toen ze nog in artikelen voor ons lag en nog niet voltooid was.

Wij hadden op een ietwat langere behandeling gerekend.

Maar blijkbaar heeft de schrijver alles willen afdoen vóór den Universiteitsdag.

De artikelen vindt men hier niet onveranderd afgedrukt.

De brochure geeft een editio castigata, een gezuiverde uitgave.

Een minder gelukkige uitdrukking werd door een objectiever vervangen, enkele onjuistheden werden gerektificeerd, waarmee we niet boweren, dat er geen enkele meer in staat.

Immiddels hadden wij in dit blad geschreven, dat wij begeerig waren te vernemen, welke „diepere" beoordeeling Dr de Moor van het stuk van Querido zou geven.

Dr de Moor meldde mij per briefkaart, dat het hem niet bekend was zulk een belofte te hebben gedaan en ook niet zou weten, welke passus uit zijn artikelen mij tot die uitlating zou hebben geleid.

Welnu, die passus vindt men op blz. 39:

Evenwel — en nu loopen onze wegen weer geheel uiteen — begin ik na verwijdering van deze gedeelten, eerst recht met mijn in de hoogste mate afkeurend oordeel. En daarom spijt het me zoo, dat prof. Hepp dit niet voldoende heeft ingezien, van de bijzaak een hoofdzak heeft gemaakt, daardoor heel wat verwarring heeft veroorzaakt, en niet zijn aanval heeft gericht op het allervoornaamste in deze droeve geschiedenis.

Ik spitste mij er op te hooren, wat ik niet voldoende had ingezien en wat het allervoornaamste in deze droeve geschiedenis zou zijn, waarop ik mijn aanval niet heb gericht.

In het onmiddellijk daarop volgende meende ik dit niet te vinden.

Ik wil steeds gaarne zoo goed mogelijk oordeelen over mijn mede-Christenen. Daarom neem ik aan, dat deze studenten geen andere bedoeling hadden dan de reformatie van het tooneel te bevorderen en een echt Bijbelsch stuk op te voeren. Over het eerste sprak ik reeds in mijn vorig artikel. Wat het tweede betreft, thans een woord.

Deze heeren noemen zich „intellectuelen". Nu rijst de ernstige vraag: heeft hun intellect dan niet voldoende kracht gehad om hun terstond, nog zelfs eer ze begonnen, te doen begrijpen, dat „Saul en David" van I. Querido geen Bijbelsch stuk was en dat niet kon zijn? Dit ligt zoo voor de hand, dat het volstrekt onbegrijpelijk is, hoe onze „intellectuelen" hierin zoo mis zagen.

Al worden Bijbelsche gegevens gebruikt en al houdt men zich vrij getrouw daaraan, daarom schrijft men nog geen Bijbelsch stuk. Dan is meer noodig. Dan moet ook de geest der Heilige Schrift uit zulk een stuk spreken, — en die was hier volstrekt zoek.

Meer: die moest hier zoek zijn. Men kon dit te voren weten. Want I. Querido is een Jood. En 'n Jood kan nooit de ontzettende tragiek der tegenstelling tusschen Saul en David gevoelen, om-

dat dit is de tegenstelling tusschen den natuurlijken mensch, zelfs met veel gaven en rijk gezegend door den Heere, doch die de wederbarende genade mist, — en den geestelijken mensch, hoewel een zondaar, doch die door Gods liefde van zichzelf is verlost en alleen uit zaligmakende genade leeft. Zoodra Querido deze tragiek gevoeld had, zou hij zijn Jodendom hebben moeten prijs geven en ware hij met ootmoed tot den Heiland gekomen. Dat deed hij nog niet, helaas. Doch daarom kon hij ook niet een goed stuk over Saul en David schrijven.

Daarenboven is hij een ongelovige, die dus nog minder in staat is, deze dingen te bevatten. Het zou nog kunnen zijn, dat hij als welgetrouwe Jood, met hope voor beroving van Israël, iets van den diepgang dezer geschiedenis gevat had en dat we daardoor tot het geestelijk leven van David eenigermate waren doorgedrongen. Doch dat is hij niet. En daarom laat zijn stuk zoo volkomen onbevredigd en stelt het zoo diep teleur.

Gelijk het nog meer teleurstelt, dat 'n man als Dr Geelkerken nadrukkelijk verklaart, dat „de uitbeelding van Querido voor hem deze Bijbelsche figuren bijzonder werkelijk en levend heeft gemaakt in de periode hunner geschiedenis, waarmede dit treurspel zich bezig houdt, en dat de lezing van zijn stuk hem niet alleen kunstgenot maar zelfs stichting heeft gegeven". Het is een merkwaardige stichting, die men aldus verkrijgt. Onze ouden zeiden, dat God met een krommen stok recht kan slaan. Maar het wil mij voorkomen, dat zulk een stok dan toch krom genoemd moet worden, en het reeds in den aard der zaak ligt, dat waar het Nieuwe Testament het Oude verklaart en de betekenis ervan bepaalt, een man als Querido niet degene is, aan wien de behandeling van zulk een onderwerp kon worden toevertrouwd.

Dit hebben de heeren helaas niet begrepen. En dit is hun kapitale fout, die de gansche opvoering veroordeelt. Hoezeer dit stuk deze meening bevestigt kan ik nu niet meer aantonen.

Dat dit een „diepere" beschouwing zou zijn, kon ik niet inzien.

Ook niet, dat ik hierop mijn aanval niet zou hebben gericht.

Nu blijkt echter, dat Dr de Moor geen „diepere" beschouwing heeft willen geven. Gaarne neem ik dit natuurlijk van hem aan en breng dan ook in dezen zin korrektie aan.

Alleen blijft ik hiermee in mijn maag zitten, dat ik mijn aanval niet zou hebben gericht op het allervoornaamste in deze geschiedenis of dat ik bijzaak tot hoofdzak zou hebben gemaakt.

Maar misschien heb ik de oplossing gevonden. Wellicht hebben we hier te doen met een verschil in methode.

Met de kunst en wat daarmee samenhangt bewegen we ons op het terrein van de algemeene genade.

Daar nu geldt voor ons als eerste maatstaf ter beoordeeling het oude: nil contra Deum aut bonos mores, d.i. niets tegen God of de goede zeden.

Nu wordt in dit stuk van Querido het bestaan Gods niet geloofd of ook niet gevloekt. Maar wel randde het de goede zeden aan, wat ook Dr de Moor toestemt. Die zonden worden door de Schrift het ergerlijkst genoemd, waarvan ook de wereld kwalijk spreekt. En juist hier maakte ik de opmerking, dat zelfs odelenkende liberalen de onzedelijke passages, welke in het stuk voorkomen, afkeuren.

Maar ik liet volstrekt niet na ook op Schriftuurlijke gronden aan te toonen, dat de David-figuur verworden is. Zelfs deed ik hierop forscher kritiek hooren dan Dr de Moor. Ik schreef er breder over.

Ik voor mij geloof, dat de door mij gevolgde methode in al zulke gevallen aanbeveling verdient boven die van Dr de Moor.

Maar hoe dit ook zij, misschien zal Dr de M. mij hierin nu beter verstaan.

Want dat hij er mij een grief van zou maken, dat ik mij niet rechtstreeks tegen de studenten-spelers zou hebben gericht — reeds meer dan eens memorieerde ik, dat ik mij in het begin van een eenigszins voornaam aandeel onzer studenten in deze opvoering niet bewust was — mag niet aangenomen.

Ook, dat ik niet zóó op den persoon van Querido doorredeneerde als Dr de Moor deed, kan mij niet kwalijk worden genomen. Ik had met het stuk te doen, niet met een persoon. Het stuk moet beoordeeld. Hoe zou men anders moeten handelen met stukken, omtrent wier auteur men niets weet?

Hoewel bovenaangehaalde passage niet zoo glashelder is als men van Dr de Moor gewoon is — mogelijk wat haastig geschreven, wat een ieder weleens overkomt — hoop ik hiermee de kwintessens toch te hebben getroffen.

Mogelijk dat dit tot opheldering van het misverstand bijdraagt, wat mij aangenaam zou zijn.

Wat deze brochure zelf betreft, onderschrijf ik de recensie van Ds Fernhout in „Noord-Hollandsch Kerkblad", welke hierop neerkomt: bepaald nieuwe dingen geeft ze niet, ook opent ze geen nieuwe gezichtspunten, de toon laat hier en daar te wenschen over, we bevelen haar desniettemin aan ter lezing aan.

Ook dat laatste doe ik.

Men vindt hier verschillende besluiten enz., die men anders niet zoo spoedig kan opsporen, bijeen.

En als men dan een beetje kritisch leest, kan men er nog nut van hebben.

De beste wijn werd totnutue bewaard. Niet opzettelijk, maar vanzelf.

Het laatst verscheen in onze tooneellitteratuur: „Publiek Vermaak", asterisken en artikelen over het ook destijds aan de orde zijnde vraagstuk, geschreven door Dr A. Kuyper en Dr F. L. Rutgers in „De Standaard" (1880-'81), N.V. Dagblad en Drukkerij „De Standaard", Amsterdam.

Opmerkelijke punten van overeenkomst tusschen de zaak van vóór ruim 40 jaren en die welke we pas hebben doorleefd.

Welke aanvallen had Dr Kuyper te verduren? Het eenige artikel, dat Dr Rutgers schreef, moest dienen om te toonen, dat hij niet alleen stond.

Hoewel de aanleiding niet zóó erg was als thans, trad Dr Kuyper met den meesten ernst en de klokkeste kracht er tegen op.

Van verschillende zijden viel men hem hard. Maar hij hield voet bij stuk.

Wat het Gereformeerde volksdeel betreft, won hij het.

En de Kuyper-geest zal het ook nu winnen. Want ofschoon Dr Kuyper de personen niet altijd spaarde, deed hij duidelijk het beginsel, dat er achter school, uitkomen.

Natuurlijk is Dr Kuyper niet blijven stilstaan. In later jaren zou hij hier en daar uitdrukkingen gewijzigd hebben en sommige argumenten door andere hebben vervangen.

Maar de grondgedachte is hij altijd trouw gebleven.

Wel schijnt men thans ijverig in de weer om met citaten uit later tijd Kuyper's gedachte uit „Publiek Vermaak" omver te kogelen.

Doch wat men daarvoor bijbrengt, draagt al te zeer het kenmerk van inlegkunde.

Dr Wille.

Een onzer lectoren aan de Vrije Universiteit, de heer J. Wille, behaalde de vorige week den doktortitel te Leiden op een proefschrift over: „De literator R. M. van Goens en zijn kring".

Men behoeft nog geen deskundige te zijn om te zien, welk een serieuze arbeid men hier vóór zich heeft.

Daarenboven vernamen we, dat dit slechts een deel vormt van een veel grooter werk, dat ook zoo ter perse kan gaan.

Worde het hem gegeven, ook dit in druk te doen verschijnen.

De gepromoveerde en onze Universiteit zij thans hartelijk gelukgewenscht.

Laat mij nog twee stellingen overnemen:

13. De zoogenoemde „tale Kanaans" — excessen en onwaarschijnlijk gebruik daargelaten — verdient minder verachting en spot, en meer belangstellende kennisgeving dan haar doorgaans te beurt valt.

18. Historisch beschouwd, behoorde in onze nationale vlag het oranje in plaats van het rood.

Prof. Dr C. Bouma.

In de vacature-Prof. ten Hoor is naar „The Banner" mededeelt, tot hoogleraar in de dogmatiek aan de Theologische School te Grand Rapids gekozen Dr C. Bouma.

Ook hem brengen we onzen gelukwensch.

Hij heeft zijn doktersgrad behaald aan de Harvard-University. En waar daar dikwijls het proefschrift „getypt" wordt ingeleverd, konden wij uiteraard van zijn wetenschappelijke arbeid nog geen kennis nemen.

Wel mochten we hem ettelijke malen tijdens zijn verblijf te Amsterdam ontmoeten.

Moge hij met onze oude dogmatiek als centrum zich nieuwe dogmatische terreinen veroveren en een kloek en principieel geluid doen hooren, waarover Calvijn zich zou verheugen, als hij even herleven kon.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

(Adres: Ds K. Fernhout Mzn, Vreeland, (U.))

Het Spel.

II.

Ons bleek, hoe het spel, als actie die uit innerlijken levensdrang opkomt en niet vraagt naar eenig bepaald nuttigheidsdoel, wel verre van uit den boeze te zijn, integendeel door God-zelf in Zijn schepping gewild en ingewoven is, en zelfs bij ons, menschen, eer naglimp is van ons geschapen-zijn naar Gods beeld, dan dat ze daarmee in tegenpraak zou staan.

We kunnen gerust zeggen, dat het spel zóó in haerent is aan onze natuur, dat het, als vanzelf bij ons optreedt; en eerder en gemakkelijker naar mate we naar geest en lichaam een betere gezondheid genieten.

We kennen allen het „spel der verbeelding". Ook het „woordenspel". We bewonderen het „ver-nuftspel" van de vindingrijken; en het spel van onschuldige scherts minnen we in onze gesprekken als het zout in de spijs.

Een verkeer, dat het spel in dezen vorm als

contrabande uitsloot, zou ook de ernstigste onder ons als ongenietbaar mijden.

Nu is dit alles natuurlijk wel iets anders dan het spel, zooals het opschrift boven dit stukje daaraan doet denken. Maar toch niet in dien zin, dat het er niets mee zou hebben uit te staan.

Integendeel, het hangt met dezen onuitwisselbaren trek in onze natuur rechtstreeks samen. Het is eigenlijk niets anders dan het bewust zoeken van wat in 't gewone leven spontaan voor den dag komt; dan het geven van een vasten gemeenschapsvorm aan wat in het verkeer geheel vrij en individueel optreedt.

Wie dit verband eenmaal ontdekt, zal er nooit aan denken alle spel, vooral niet alle gezelschapsspel kortweg in den ban te doen.

Integendeel, hij zal inzien, dat het gezelschapsspel, wijl het tot volle recht doet komen den sociaal trek, die in alle heiging tot het spel aan den dag komt, eer boven het individuele staat dan daarbeneden.

Intusschen is daarmee niet alle spel, ook niet alle gezelschapsspel geijkt als den christen geoorloofd.

Hier, zoowel als overal geldt voor wie God vreest de groote en absolute regel, waarin onze Heere Jezus Christus, heel den wille Gods, zooals ze ons in Gods heilige Wet geopenbaard werd, samenvatte: „Gij zult den Heere uwen God liefhebben met geheel uw hart, met geheel uwe ziel, met geheel uw verstand en met al uwe kracht. Dit is het eerste en het groote gebod. En het tweede, daaraan gelijk, is: Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de gansche Wet en de Profeten”.

Aan de klem van dezen goddelijken regel ontstaat een christen nooit en nergens.

En alle spel, dat, in welk opzicht dan ook, met dezen regel in strijd komt, moet daarom door wie den Heere vreezen wil, wat prijs er ook voor moet gebracht, worden geschuwd en vermeden.

Anders: naar het doel, dat hij stelt, drukt de Apostel Paulus de groote levenswet uit in het: „Hetzij gij eet, hetzij gij drinkt, hetzij gij iets anders doet, doet het al ter eere Gods”.

Bij het licht van dit woord vragen we in de eerste plaats naar het doel van het spel.

En dan zegt het woord zelf van den Apostel ons al aanstonds, dat we niet mogen toegeven aan de overspannen geestelijke opvatting, als zouden we met ieder spel in de eerste en in de eenige plaats moeten bedoelen, rechtstreeks de eere des Heeren te dienen.

Elk onzer toch beseft, dat het zoo door den Apostel niet bedoeld kan zijn.

Hij spreekt van eten en drinken. En nu staat het voor ons en stond het ook voor den Apostel vast, dat elk mensch, ook een geloovige, eet en drinkt met als naaste doel: de onderhouding van zijn lichaam. Toch sluit dit de eere Gods bij ons eten en drinken allerminst buiten. Het is toch zoo, dat wie God vreest, zich in heel zijn leven en arbeiden, en daarmee ook in zijn lichaam, aan zijn God gebonden weet, en het alles in Christus aan de eere van zijn Vader in de hemelen begeert dienstbaar te stellen. En het is nu via deze begeerte, dat, ook afgezien van zijn bidden en danken vóór en na elken maaltijd, de onderhouding van zijn lichaam in eten en drinken, bij wie God vreest, gericht is op de eere zijns Gods.

En op dezelfde wijze kan nu ook het spel bij een christen de eere des Heeren dienen en daardoor in overeenstemming zijn met het eerste en groote gebod, van de liefde onzes Gods.

Doch dan moet ook, evenals bij het eten en het drinken, het naaste doel bij het spel met dezen regel niet in strijd zijn, en liggen binnen den kring van wat het verder af liggende en hoogste doel onzes levens dienen kan.

En naar dezen maatstaf is dan al aanstonds geoordeeld alle spel, dat niets bedoelt dan wat we „tijd-dooding” of „tijd-verdrijf” noemen, en eveneens alle spelen uit gewin- of eerezucht.

We behoeven dit wel niet met veel woorden te bewijzen.

Een christen kent te goed de waarde van den tijd, om niet te beseffen, dat tijd-dooden en tijd-verdwijnen heel wat erger zonde zijn dan b.v. geld-verspillen. Tijd is meer dan geld.

Hij weet ook dat niet het spel, zou 't ook geen dobbel of lotospel zijn, maar trouw arbeid in 't beroep dat God ons aanwees, de weg is tot verkrijging van stoffelijk bezit.

En de eerezucht is hem, in elken vorm, niet het minst als ze bevreemding zoekt in wat al te nietig is om een mensch waarlijk tot eere te strekken, en daarenboven in het overtroeven van den naaste, zulk een gruwelijke zonde en waarvan hij zoo goed weet den wortel in eigen hart te dragen, dat het mijden en vlieden van wat haar voedt en prikkelt hem ten heiligen plicht werd.

Nu bedoelen we dit laatste niet in overdreven zin, alsof daarom elk spel, dat min of meer het karakter van wedstrijd heeft, te veroordeelen zou zijn. Niet, omdat er, wijl in bijna elk spel de wedstrijd een belangrijk element is — vaak juist dat wat er zekere spanning in brengt — naar dien maatstaf maar zeer weinig spelen overblijven zouden, die een christen geoorloofd zijn. Want

dergelijke overweging mag hij een vraag als ons nu bezighoudt, natuurlijk geen oogenblik meespreken. Maar wel, omdat de eer van het winnen in onze gewone gezelschapsspel, ook in de schatting van de spelers-zelfen doorgaans zoo gering is, dat er althans op ouderen van jaren wel zelden een prikkel ten kwade inwerken zal.

Intusschen moet ieder hier zichzelf in kennen. Want het is bekend, hoe klein, juist in dit opzicht, ook ouderen van jaren en ernstige christenen soms blijken. Niet tevergeefs zegt een spreekwoord, dat men de menschen o.m. best kent uit hun spel.

Maar met volken nadruk geldt het bezwaar, dat we daar noemden voor onze kinderen, en bij openbare wedstrijdsspeel voor wat we noemen de rijpere jeugd.

Voor eerezuchtige karakters onder de kinderen, die nu eenmaal naar een geheel andere maat meten dan wij, ouderen, ligt er in het wedstrijdsspel een gevaarlijke prikkel. Een kind, dat blijk geeft er gevoelig voor te zijn, sta men niet toe er deel aan te nemen. De stelling, dat juist zulk een kind moet leeren spelen zonder hartstocht, lijkt me zeer bedenkelijk.

En dat openbare wedstrijden voor jonge menschen verderfelijk moeten zijn, schijnt me al even weinig betwistbaar. Belalve door het besef, dat men speelt ten aanschouwe van het publiek, wordt de eerezucht tot het uiterste geprikkeld door de afkeuringen of toejuichingen van de toeschouwers en door de tot in 't belachelijke overdreven hulde aan de winnaars; gezweven nu nog van andere gevaren, waarop ik later nog de aandacht vestig.

V.

K. F.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Belgische reis.

I.

„De Heraut” gaf week aan week artikelen van Prof. Dr H. H. Kuyper, den afgevaardigde onzer Kerken naar Zuid-Afrika, over hetgeen hij ervoer, zag en opmerkte. Niet minder belangrijk is wat Prof. Dr T. Hoekstra mededeelt in „De Bazuin” in verband met de reis van onze afgevaardigden naar de Gereformeerde Kerken van Centraal-Europa. Ook Prof. Dr J. Ridderbos schrijft in „De Bazuin” naar aanleiding van zijn afvaardiging in gezelschap van Prof. Dr G. Ch. Aalders naar de Synodes van twee der Schotsche Kerken, waarmede wij in correspondentie staan. Alle deze mededeelingen zijn wel geen officiële rapporten, die zullen nog wel inkommen bij de Deputaten voor de correspondentie en in officiële weg ter kennis der Kerken komen, als zij eerst zullen zijn behandeld in de Commissie, die daartoe door de Synode van Assen, bij welzijn, zal worden benoemd. Echter wij zijn dankbaar, dat wij nu reeds zooveel dat alle de Kerken belang inboezemt, mogen lezen en niet behoeven te wachten tot na de Synode van Assen. De afgevaardigden naar de Synode van de Christelijke Zendingskerk in België willen nu op hun beurt ook iets laten hooren van hun ervaringen. Echter zij zijn zich wel bewust, dat vooral zij voorzichtig hebben te zijn in wat zij mededeelen, aangezien en op de Synode van Leeuwarden en op die van Utrecht bijzonder de aandacht is gevestigd op de correspondentie onzerzijds met genoemde Zendingskerk. Zij gingen dan van de gedachte uit, dat voor alle dingen de historie dezer Kerk door onze Kerken en in het bijzonder door haar afgevaardigden moet worden gekend. Daartoe diende hen o.a. wat te vinden is in de Acta der Synodes van de Christelijke Gereformeerde Kerk na '70. Voor hen was het een bijzonder iets, dat ditmaal de Synode wederom vergaderde te Jumet, een der vele plaatsen, die met Charleroi tot middeelpunt, het machtig centrum uitmaken van eene geweldige industrie in het land der Walen, in de dalen van de Maas en de Sambre, in het bekken van de Borinage in de provincie Henegouwen.

Op deze Synode te Jumet had een der evangelisten van genoemde Kerk de vriendelijkheid om hen een exemplaar aan te bieden van de Avondstemmen, opstellen van wijlen Prof. S. van Velzen, bijeenverzameld door J. W. A. Notten, met portret, Leiden. D. Donner — 1897. Daarin vinden zij afgedrukt op bl. 149 v.v. „toespraak tot de Synode der Belgische Christelijke Zendingskerk, Augustus 1883, te Jumet. Schrijver dezes ingereede dit feit en deze toespraak in zijn woord dat hij tot de Synode richtte en maakte die tot het middelpunt daarvan, waarop zijn woorden uitliepen en van waaruit zij verder hun uitgangspunt namen. Dit deed hij met opzet. Te Jumet n.l. hebben de woorden van onze vaders der Afscheiding — ook Prof. A. Brummelkamp was daar — medegewerkt om de Broeders aldaar te sterken in hun strijd voor het hun overgeleverd geloof; dit gaf den afgevaardigden eene schoone gelegenheid de Synode te herinneren hoe het welzijn der Kerken, der huns en der onze, in nauw verband staat met de onderhanding der leer, gelijk die door de vaders beleiden is en in het land der Belgen door stroomden Bloeds bevestigd. Het was reeds de derde maal, dat vader S. van Velzen

ter Belgische Synode was. De band tusschen de Belgische Zendingskerk en de toenmalige Christelijke Gereformeerde Kerk trok toen veel sterker dan thans. Toen zij in Brussel haar vijftigjarige bestaan vierde waren de beide vaders der Scheiding in het midden der feestvierende vergadering. Ik kan niet nalaten een enkelen regel aan te halen van wat voor ruim veertig jaren te Jumet werd gesproken. „Hier, mijn broeders, gedenk ik aan uwe vergadering, in den herfst van het vorige jaar te Brussel gehouden. Ik was toen getuige van uwen ijver voor het geloof, dat ons de Heere heeft overgeleverd. Opnieuw herinner ik mij met welke bezielsaamheid, ernst en eenstemmigheid gij u toen voor het ware geloof, of in overeenstemming met de Heilige Schrift, hebt uitgesproken. Gist zoo voort, wetende, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere”.

Er zullen misschien nog wel lezers van deze regels zijn, die genoemde Avondstemmen in hun bezit hebben. Leest dan deze toespraak eens in zijn geheel! Opmerkelijk genoeg: zij werd niet uitgesproken door Prof. Van Velzen, maar gelezen door zijn medeafgevaardigde Brummelkamp. Wat toch was het geval? De straks genoemde Acta herinneren met enkele woorden aan wat ik nu ga mededeelen. Zondags vóór de Synode heeft Van Velzen nog geprekeerd in de kapel van De Eggenstein — velen onzer nog wel bekend — te Antwerpen over den tekst: En die gereed waren gingen met Hem in tot de bruiloft en de deur werd gesloten. En ziedaar, te Jumet werd Van Velzen plotseling zoo ernstig ongesteld, dat naar het getuigenis van wijlen zijn schoonzoon Dr J. W. A. Notten, die de reis medegemaakt had, hem de vrees aangreep, dat de geliefde vader hem onvallen zou en in den vreemde zou worden afgelest van zijn post.

Na deze Synode van Jumet woonde Van Velzen geene meer bij van de Zendingskerk, doch bleven de hartelijke sympathieën voor die Kerk leven in zijn hart. Toen Dr Notten hem het laats bezocht vroeg hij nog: „gaat gij nooit meer naar België? Herinnert gij u de Synode te Jumet? Wat was ik ongesteld! Wat werd ik hartelijk verpleegd in de gastvrije woning van Dr Anet door den Kandidaat Lenoir en den Ingenieur Klattenhof, en hoe belangstellend was de familie De Looper! De arbeid in België is belangrijk. Er zijn daar uitnemende mannen. Dr Anet, Baron Prisse, Dr Eggenstein, Dr Poinsoot en vele, vele anderen. Als gij er weder eens komt, groet de broeders van mij, zeg dat ik ze steeds heb liefgehad, en ten einde toe met warme belangstelling aan hun arbeid heb gedacht; de Heere doe hen getrouw blijven. Hij zegene hen, Hij zegene hen!”

Ik wil u wel bekennen, dat ik deze woorden, voor ruim een kwarteeuw uitgesproken door den vader der Scheiding, met ontroering heb gelezen en dat daarbij mijne gedachten zich in mij vernieuwden, en ik sloeg de hand aan mijn hoofd en peinsde er over na hoe het is geschied, dat een kerkgemeenschap, waarvoor deze oude vader, bij wien zich toen reeds de sporen vertoonden van de verzwakking van zijn geesteskrachten en diens vermogen, zoo ernstig bad om God zegen over haar, door ons bijna geheel uit het oog is verloren geraakt. Gij kunt u misschien wel eenigszins indenken met welke gedachten ik in de consistorie van Jumet heb gestaan voor de fotografie, van de Synode genomen, waarop ook voorkomen de portretten van de beide vaders der Scheiding: Het sneeuwwitte hoofd, dat zeldzame hoofd van vader Brummelkamp en dat eigenaardige gezicht van Van Velzen. Ook ditmaal is een foto genomen van de Synode. Uwe afgevaardigden komen er niet op voor; dat niet opzettelijk, doch omdat zij na een zeer vermoeiende vergadering (al kent men zijn Fransch redelijk goed; discussiën in een vreemde taal over velerlei mine of meer onbekende aangelegenheden te volgen vermoeit) even buiten het terrein der Kerk een luchtje gingen scheppen. Nu, ik kan mij heel goed met de gedachte verzoenen, dat wij er niet op staan. Stel eens, dat deze foto ook wordt opgehangen in de consistorie, en het nageslacht dan van de eene foto naar de ander wordt geleid!!! Neen! laten de vaders der Scheiding maar in de consistorie van Jumet lang mogen spreken tot het nageslacht van de liefde, die zij de Belgische Zendingskerk toedroegen. En wil gij weten wie die dominees waren: Anet en Eggenstein en Poinsoot, lees dan eens het boekje: En Souvenir du 75me Anniversaire de la Société évangélique belge 1837—1912. Dan zult gij merken welke wonderde geloofshelden zij waren en hoe heerlijk de origine dezer Kerk. En als gij dan hoort: ach hoever is deze Kerk afgeleden van haar fundament, vraag dan: en wat deden wij om dat te voorkomen, vraag dan: en hoe heb ik den Heere gedankt, dat wij nog zijn die wij zijn?

Uwe afgevaardigden hadden het voorrecht in één en hetzelfde logies te logeeren met den zoon en den broeder van dien Baron Prisse, hier door vader Van Velzen genoemd.

G. KEIZER.

De onder-
van Het Hoog-
in het Hoogl-
heide tot zijn
Merkwaardig-
(Roomsche) ex-
wordt, die de
in Davids hi-
schrijver tam-
in hetzelfde n-
wordt in een
verzoenen:

De in-
missale
genomen
kort verk-
hang van
tekst op
„Treed
schouw-
mee zijn
en op de
mee in
Men hoe-
telijke tr-
toe We-
Sloet e-
bond V.
loftalied
lijken zij-
liefde va-
der laats-
naar zijn
hoven h-
geren zi-
worden
volk, van
van Chr-
de triom-
moet m-
zoeken
voorbeel-
sensus
haalden.
Wat I
het ons
al gezet-
den bru-
eveneen-
vrienden
geroepen
zijn
moeder.
In al
de brui-
lij de
de hem-
Ook i
aan het
degom-
des her-
het Rijk
Zijns Va-
de here-
Maar
zin. Als
schilder-
denden.
kruis. H
gevolch
Bernard
van Si-
te bew-
klaren.
Zijde
was de
dien de
Hij gek-
toonen
schijns
zoepra-
nooit vo-

Met de v-
trekken en
nemen de
nauw niet
vergeestelij-
anderen kan-
lijn is en
Roomsche
heelemaal
raterium z-
dinggang o-
het allegor-
tijd, al is-

Over het
erst opsch-
denis der
van den
heeft, zegt
„Handelsbl-
land voor-
zijn; en h-
zijn, om
Van
platen
het a-
moor,
rondui-